

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. VII. Vtrum objecta virtualiter tantùm & implicite revelata, possint
credi Fide divinâ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

CONTROVERSIA VII.

Virum objecta Virtualiter tantum & Implicitè revelata possint credi fide divinâ.

§. I.

*Premittuntur aliqua pro statu Quaestio-
nis intelligendo.*

139. Notandum primò. Revelationem respectu aliquorum objectorum esse & dici explicite seu formalem, respectu aliquorum verò dicti implicitè & virtualem. Illa objecta dicuntur explicite & formaliter revelata, quæ immediate & in se sunt revelata, secundum formalem & explicitum conceptum, ad quem significandum tales voces aut signa sunt instituta. v. g. quando Angelus dixit Mariæ: *Ecce! concipies filium*. erat revelatio formalis futuræ Incarnationis in utero Virginis; & quidquid non est formaliter seu ratione ratiocinatâ idem cum significato horum verborum, illud non dicitur per illam revelationem esse formaliter revelatum. Virtualis revelatio dicitur esse respectu illorum objectorum, quæ licet vel realiter, vel ratione ratiocinatâ distinguantur ab objecto formaliter revelato, continentur tamen in illo, & ex illo per bonam consequentiam deduci possunt, adjunctâ aliâ veritate, seu revelatâ, seu naturaliter cognitâ: v. g. hæc propositio: *Deus est homo*, est formaliter revelata Jo. 1. per hanc ipsam revelationem est simul virtualiter revelata risibilitas Christi. si enim illi propositioni formaliter revelatæ adjungatur hæc alia, naturaliter evidens: *Omnis homo est risibilis*: deducitur: *ergo Christus est risibilis*. Formalis ergo revelatio dici solet *immediata*, virtualis verò *mediata*; non quidem in eo sensu, quo supra revelationem immediatam & mediatam desumpsimus ex ordine ad causam efficientem, sed alio, scilicet in ordine ad objectum significatum. Præsens igitur quaestio est, an aliquando objectum tantum virtualiter & implicitè revelatum credi possit fide divinâ propter revelationem virtualem.

140. Notandum 2. Tunc dici vnum virtualiter contineri in alio formaliter revelato, quando, ut dixi, per legitimam consequentiam potest deduci ex objecto formaliter revelato, juncto alio principio tanquam alterâ præmissâ: hæc autem potest esse duplex; vel enim est etiam de objecto revelato, & tunc ambæ præmissæ erunt formaliter revelatæ; vel est de objecto evidente naturali evidentia: & hæc triplex est: Moralis, physica, metaphysica. v. g. Ciceronem fuisse Romæ Oratorem, est evidens evidentia moralis. nam licet physicè loquendo potuissent Historici fallere, moraliter tamen loquendo hoc est adeo impossibile, ut nemo nisi imprudentissimus possit

post lecta tot historicorum testimonia, & auditam communem omnium persuasionem, admittere ullam formidinem aut dubitationem. Evidentia physica est, quæ habetur per sensum, qui tamen saltem divinitus falli possunt; v. g. quod hic paries sit albus: vel quæ non est omnino imperturbabilis, quamvis ratione objecti non possit esse falsa, qualis esset ratio physica, quâ demonstratur, quoddam repugnet Infinitum. Evidentia Metaphysica est, quæ habet indispensabilem veritatem, & simpliciter pro omni casu necessitat intellectum ad assensum, v. g. quod totum sit majus sua parte. Itaque quando vel ex duabus revelatis, vel ex vna revelata, & vna evidente deducitur aliqua conclusio, dicitur illa Conclusio esse actus elicitus ab Habitu Theologiæ, & ejus objectum dicitur esse virtualiter revelatum.

141. Notandum 3. Ea, quæ sunt virtualiter revelata, esse triplicis generis. Primum genus est eorum, quæ tanquam proprietates physicae realiter distinguuntur, sed connaturaliter semper comitantur essentiam, *ut esse quantum, coloratum &c.* Secundum genus est eorum, quæ sunt proprietates Metaphysicae, hoc est, formaliter tantum & ratione distinctæ ab essentia, *ut esse risibilem, locomotivum &c.* Si quidem potentia ista non distinguuntur realiter ab anima. Tertium genus est eorum, quæ tanquam singularia continentur sub ratione communi formaliter revelata: v. g. quod Petrus sit redemptus à Christo, continentur sub vniuersali revelata, quod omnis homo sit redemptus à Christo.

142. Notandum 4. Objectum conclusionis ex aliquo revelato deductum quâ deductum, non esse objectum fide divinâ credibile, quidquid affirmet Hurtardus Mendoza. Ratio est, quia assensus talis conclusionis non nititur adæquatè & immediatè revelatione divinâ, & Veracitate Dei, tanquam motivis, quod tamen requiritur ad actum fidei divinæ. Dixi, *non niti immediatè*. Mediatè enim & vltimatè certum est niti, quia objectum revelatum, cui innititur conclusio, credimus propter Veracitatem Dei & revelationem Dei. Deinde dixi, quod non nitatur adæquatè; quia partialiter vltimò nititur connexioni sui objecti directi cum objectis præmissarum.

Est ergo præsens controversia, virum objectum hujusmodi conclusionis Theologicae, specificativè & materialiter sumptum, possit credi fide divinâ, si præcedat explicatio & penetratio connexionis illius objecti cum objecto revelato, quæ explicatio potest fieri per discursum Theologicum prævium, vel etiam per claram aliquam apprehensionem suavisimam, quâ repræsentetur connexio inter revelationem & objectum virtualiter revelatum: quaeritur, inquam, virum objecto sic explicato, hoc est, cognitâ tali connexioni inter objectum & virtualem sui revelationem v. g. inter hoc quod est: *Christum esse risibilem*, & inter revelationem, quod Christus sit homo, possit elici actus fidei divinæ dicens: *Credo Christum esse*

esse risibilem, quia Deus revelando ejus humanitatem revelavit etiam esse risibilem.

§. II.

Probabilior Doctrina diversis Conclusionibus traditur.

143. DICO I. Objectum ex duabus propositionibus revelatis per legitimam consequentiam deducibile, est sufficiens objectum fidei, potestque fide divinâ credi, etiam si ipsum non sit formaliter revelatum sub illis terminis, sub quibus ponitur in Conclusionem Theologicam. Exemplum sit in hac propositione. *S. Matthæus accepit Spiritum S.* dico hanc posse credi fide divinâ, propter duplicem revelationem, quarum vnâ Deus revelavit Spiritum S. venisse supra singulos Apostolos, & alterâ revelavit S. Matthæum fuisse Apostolum. Probatur Conclusio. Illud omne est de fide, adeoque sufficienter revelatum, quod si fingatur esse falsum, sequitur vel Deum esse mendacem, vel aliquam revelationem non esse positam, quæ tamen supponitur esse posita: atqui sic se habet objectum de quo disputamus: ergo &c. Major est clara: nam quando aliquod objectum non est sufficienter revelatum, tunc qui illud negaret, non posset redargui, quasi vel negaret Veracitatem Dei, vel negaret sufficientiam revelationis verè sufficientis, sed argueretur solum negare sufficientiam revelationis, reverâ non sufficientis: ergo id cuius falsitas non potest consistere cum Veracitate Dei & ejus revelationibus, est sufficienter revelatum, adeoque credibile. Minor autem facillè probatur. Qui enim negaret S. Matthæum accepisse Spiritum S. cogere negare vnam ex his duabus propositionibus revelatis: scilicet, vel Spiritum S. non venisse supra singulos Apostolos, vel S. Matthæum non fuisse Apostolum: quodcumque autem horum ponatur esse falsum, sequitur, vel Deum esse mentitum, vel alterutrum non revelasse.

144. Quæres, quo sensu Theologi communiter negent tale objectum, etiam ut deductum, esse credibile fide divinâ. Ratio dubitandi est, quia hoc quod est: esse deductum; nihil videtur superaddere, quàm connexionem objecti Conclusionis cum duabus præmissis revelatis: atqui hæc connexio semper debet attingi, quomodocumque dicatur credi objectum conclusionis Theologicæ: ergo frustranea videtur esse distinctio inter objectum ut deductum, & objectum ut explicatum.

Ego, ut ingenuè fatear, non video magnam utilitatem illius distinctionis, nec existimo facillè contingere, ut ejusmodi objectum aliter attingatur quàm per actum fidei, adeoque ut explicatum. Nihilominus responderi potest cum Card. de Lugo n. 295. quòd quando interveniunt duæ quodammodo conclusiones & duæ Bonitates consequentiæ, vna quâ deducitur objectum formaliter revelatum ex revelatione & Veracitate; altera

quâ deducitur Conclusio ex rebus revelatis, quæ inquam, tunc ideo Conclusio Theologica credatur actu fidei divinæ, quia hæc secunda Bonitas consequentiæ non pertinet intrinsece ad motivum fidei sicut prior, & sic miscetur motivum parziale extraneum.

145. Quæres iterum: quomodo ergo solvendus esset actus fidei, credens Spiritum S. venisse supra Matthæum. R. Hoc modo. Spiritus S. venit supra Matthæum, quia Deus venit revelando venisse supra singulos Apostolos, & Matthæum esse Apostolum, revelavit etiam venisse supra Matthæum. Quod si velis reducere in forma Syllogismi, fiet hoc modo. Quæritur: quæ Deus verax revelavit accepisse Spiritum S. le Spiritum S. accepit. Sed Deus revelando omnes Apostolos accepisse, & S. Matthæum esse Apostolum, revelavit hocipso S. Matthæum accepisse Spiritum S. ergo accepit S. Matthæus Spiritum S. Ecce! quomodo hoc objectum immediate necatur cum Veracitate & Revelatione, modo non neceretur in Syllogismo Theologico, sed neceretur immediate cum duabus revelationibus nempe S. Matthæum esse Apostolum, & Spiritum S. venisse supra singulos.

Veniamus nunc ad illas Conclusiones, quæ ex vna revelata, & altera evidente deduci possunt. De his

Prima sententia affirmat univèrsim, esse divinâ credibiles, seu rectius, earum objectum credibilia. Ita Canus, Okam, Vega, Franciscus de Lugo, Ripalda.

Secunda Sententia univèrsaliter negat. Ita Greg. Ma: Capreolus, Cajetanus, Val. Cordus, Molina, Hurtad. Arriaga.

Tertia distinguit. Si enim proprietates distinctæ est Metaphysica, hoc est, formaliter tantum distincta ab objecto formaliter revelato, tunc ut possit credi fide divinâ, si verò sit realiter distincta, negat. Ita Suarez & Card. de Lugo.

Quarta sententia est Card. Pallavicini, qui aliter, & meo judicio melius distinguit, cum quo

146. DICO 2. Ut objectum Conclusionis Theologicæ possit credi fide divinâ, non sufficit univèrsim, vnam præmissam esse revelatam, & alteram evidentem evidentiam physicam. Est contra AA. primæ sententiæ. Probatur primò, à posteriori, ex absurdo. Hinc enim sequeretur plurima esse fide divinâ credibilia, quæ nemo concederet esse credibilia, v. g. nemo facillè diceret esse fide divinâ credibile, quòd Deus defecisset in sua natura. Certè hoc non est jam magis credibile fide divinâ, quàm fuerit tempore ignis Baptistæ, tunc autem falsum erat, Deum omni igni offerre suum concursum ad calefaciendum passum applicatum, quia non calefecit pueros exstiterunt in fornace. Sequela probatur. Hæc enim conclusio deduci potest ex vna revelata, & altera evidente hoc modo. Omnis causa operans habet concursum

concursum Dei oblatum ad talem operationem (præciscendo à diversis modis explicandi hunc concursum) Sed omnis ignis est causa operans calorem in passo applicato: ergo omnis ignis habet oblatum concursum. Min. est physice evidens. Major est de fide, si præciscamus a modis explicandi hunc concursum, quia de fide est, quod Deus posset ignem ab operatione impedire. Eodem modo esset fide divinâ credibile, B. Virginem fuisse gravatam vtero, sicut gravantur alia femina.

Probatum Conclusio 2. Ex supra dictis. Illa solummodo sunt fide divinâ credibilia, quæ si ponantur esse falsa, deduceretur, vel Deum esse mentitum, vel non revelasse, quod tamen defacto revelavit. atqui potest poni esse falsa conclusio deducta ex vna revelata, & vna physice evidente, absque eo quod deduceretur Deum esse mentitum, aut non revelasse, quod revelavit. Ergo &c. Minor probatur in exemplo allato, quia falsitas hujus Conclusionis: *ergo omnis ignis habet paratum Dei concursum*: potest sufficienter refundi in falsitatem hujus propositionis physice tantum evidenter: *Omnis ignis defacto calefacit*. & falsitas hujus: *Ergo B. V. fuit vtero gravata*: potest refundi in falsitatem hujus: *Omnis prægnans gravatur vtero*: atqui per hanc falsitatem nec asseritur Deus mentitus, nec tollitur aliqua revelatio, ut patet: ergo &c.

147. DICO 3. Sunt tamen aliqua credibilia fide divinâ, quæ Deus non revelavit immediate & explicitè in particulari, sed tantum in genere, ex qua generali revelatione possunt discursu Theologico deduci. Pro cujus probatione Supponendum est, quod in Ecclesia sit potestas definiendi aliqua, quorum explicita revelatio non habetur in Scriptura: v. g. hunc vel illum esse Sanctum: vel si sunt explicitè revelata, verbis tamen obscuris seu æquivocis, quorum interpretatio pertinet ad Ecclesiam, quæ potest definire, quis sit legitimus sensus illorum, v. g. quod per hæc verba: *Accipite Spiritum S. &c.* fuerit instituta potestas absolviendi Sacramentaliter: vel denique, quia talis revelatio non est nobis sufficienter applicata, quia consistit in Verbo non scripto, nempe traditione, ut, quod parvuli sunt baptizandi. Hoc posito

Quando Ecclesia aliquid hujusmodi definit, illud est fide divinâ credibile, ut docent communiter Theologi: atqui talia non sunt formaliter & explicitè revelata, ut ostensum est, sed tantum implicitè & in genere. Ergo aliqua sunt credenda, quæ non explicitè sunt revelata.

Itaque Veritas articulorum ab Ecclesia definitorum, deduci potest discursu Theologico hoc modo. Ecclesia in proponendis & definiendis dogmatibus per Concilium legitime congregatum & confirmatum, non potest errare. (& hoc est revelatum in Scriptura, dicente, quod sit Columna & firmamentum Veritatis) atqui Concilium Tridentinum legitime congregatum & Confirma-

tum, definit, quod per Consecrationem fiat conversio panis in corpus Christi &c. ergo datur talis conversio. Hæc Conclusio, cujus objectum est fide divinâ credendum, non est formaliter & explicitè revelata, sicuti, quod Verbum Caro factum est: & deducitur ex vna revelata, & alia propositione, quæ constat naturali experientia, & morali evidentia, nempe Concilium fuisse legitime congregatum, confirmatum, & hoc definitivè: ergo vera est conclusio, nempe quod aliqua non formaliter revelata in Scriptura sint fide divinâ credenda.

148. Aliud exemplum & expeditius sit hoc. De fide est, omnes descendentes ab Adamo (exceptâ B. Virgine) esse conceptos in peccato originali: at verò, quod ego & tu sumus concepti in peccato Originali, non est explicitè & formaliter revelatum, quia non est revelatum nos descendisse ab Adamo, nam hoc est prædicatum separabile à substantia. Jam ergo minor propositio, ex qua illa Theologica Conclusio deducitur, est solum naturaliter evidens. Quod autem unicuique sit credendum, se esse conceptum in peccato originali, se esse redemptum à Christo &c. constat ex symbolo fidei, in quo dicimus: *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cælis &c.*

Cum ergo, ut vidimus, aliqua objecta Theologicarum Conclusionum sint fide divinâ credibilia, alia non item, querenda est regula cognoscendi & discernendi objecta credibilia à non credibilibus: quam quidem Regulam nos facile deducemus ex nostra doctrina, quam supra tradidimus de resolutione fidei divinæ, unde & illa doctrina confirmabitur.

149. Notandum est cum Card. Pallavicino, aliqua revelari à Deo in genere in hunc finem, ut credantur solum in genere, v. g. Deum cognoscere omnia cognoscibilia sine imperfectione, neque tamen voluit Deus ut in particulari crederemus, quod Deus cognoscat chymatas, neque enim hanc intentionem manifestavit, neque etiam revelavit, quod Chymæra sit objectum cognoscibile sine cognoscentis imperfectione. Alia verò Deus revelavit quidem in genere, sed in eum finem, ut crederentur in specie & individuo: quæ intentio plerumque ex ipsa materia & circumstantiis colligi potest: quia verò inconveniens fuisset, singula per immediatas revelationes revelare & enumerare, sufficiebat revelatio Generalis, determinabilis deinde & applicabilis objectis particularibus per revelationem mediatam. Hoc posito

150. Regula hæc constitui potest. Quæ revelantur à Deo generatim priore modo, non sunt objecta fidei divinæ credibilia in particulari & individuo: quæ verò revelantur generatim secundo modo, objectum individuale evadit credibile fide divinâ. Ratio est, quia illa generalis revelatio derivatur ad particularia, mediante aliqua evidentia morali, seu experientia morali,

quæ à DEO eum in finem inducitur, ut sit complementum locutionis generalis in ordine ad credendum objectum particulare, cuius fidem DEUS in illa generali revelatione intendit. Huiusmodi complementum est evidentiæ naturalis quam habemus, quod Petrus descenderit ab Adamo: item evidentiæ moralis, quod Concilium Tridentinum fuerit legitime congregatum: per has igitur evidentiæ particularizatur & applicatur objectis particularibus revelatio generalis Dei, & quidem ex prima ejus intentione.

151. Declaratur ampliùs. Ad hoc ut sit de fide, Petrum esse redemptum à Christo, debet huius propositionis falsitas vel arguere Deum mendacem, vel debet negari aliqua revelatio Dei, quæ tamen defacto est locutio Dei, ex regula generali paulò superiùs tradita: atqui si illa evidentiæ moralis, quod Petrus descendat ab Adamo, non esset complementum locutionis divinæ, tunc nec argueretur Deus mendax, nec negaretur aliqua revelatio quæ defacto datur: ergo ut illa propositio sit de fide, debet evidentiæ illa moralis esse complementum locutionis divinæ. Minor probatur. Nam falsitas illius propositionis, quod Petrus sit redemptus à Christo, refundenda esset in falsitatem illius evidentiæ naturalis, quod Petrus descendat ab Adamo, atqui sic Deus non argueretur mendax: quia adhuc verum esset, quod omnis homo descendens ab Adamo esset redemptus: ergo si est de fide, Petrum esse redemptum, debet falsitas huius propositionis tollere aliquam locutionem Dei: atqui nihil tollitur præterquam veritas illius evidentiæ naturalis: ergo illa debet habere rationem locutionis divinæ.

152. Doctrinam hac Conclusionem traditam agnovit Suarez *disp. 3. sect. 11. n. 11. reddens rationem*, quare sint de fide credenda quæ Ecclesia definit, his verbis. *Quia, quod Ecclesia definit, Deus per Ecclesiam testificatur. Ecclesia autem definit talem veritatem in se ac formaliter ergo jam Deus illam in se ac formaliter testificatur: ergo eo ipso est constituta sufficienter sub objecto formali fidei: nam testimonium divinum idem est, & æquè certum, sive per seipsum, sive per Ecclesiam, vel alium ministrum NB, Deus illud præbeat. Ita Suarez.*

153. Quando igitur Theologi aliqui dicere solent, non dari in Ecclesia nova dogmata de novo credenda, plus dicere nolunt, quam quod nihil incipiat de novo esse de fide formaliter & explicitè, quod priùs non fuerit de fide radicaliter, implicitè, & virtualiter, quatenus nimirum Ecclesia ea solum definit explicitè credenda, quæ per assistentiam Spiritus Sancti cognoscit contineri virtute in objecto jam antè formaliter revelato. Et hoc sensu (inquit rectè Card. Pallav.) verum est effectum commune: *Non datur nova revelatio in Ecclesia.* significat enim, non dari revelationem, quæ non sit complementum revelationis præteritæ; non tamen significat, non dari novam locutionem quandam Dei, quæ sit explicatio & com-

plementum revelationis antiquæ, ita ut reddat nobis de fide, id quod antè non erat de fide, scilicet Deus per Ecclesiam explicat, de quibusnam objectis particularibus locutus sit, quæ edidit revelationes univérales.

154. Hinc ulterius inferunt DD. differentiam inter Doctrinam Conciliorum & inter Scripturam Canonicam. Nam Scriptor Canonum scribit independentè à revelatione alia præcedente & alteri facta: Ecclesia autem in Concilio evolvit revelationes antè factas, & ideo non potest condere novam Scripturam Canonicam, propter defectum revelationis novæ.

§. III.

Applicatur Regula tradita particularibus exemplis.

Solent à Theologis adduci varia exempla Conclusionum Theologicarum, de quibus dubitatur, an sint credibiles fide divinâ, in quibus non omnes satis consequenter procedunt.

155. Queritur ergo primò, an sit de fide divinâ credibile, me carete gratiâ sanctificantem, quod in me exterior affectum liberum peccatum sum graviter; quia univèrsaliter revelatum est, propter peccatum mortale privari hominem gratiâ sanctificantem. Queritur 2. An à me possit fide divinâ credi, hunc infantem à me baptizatum, esse verè justificatum, quia evidenter in me omnia necessaria adhibuisse, & aliunde univèrsaliter revelatum est, omnem infantem nuptum baptizatum, esse justificatum. Queritur 3. An sit divinâ credibile, infantem non à me, sed ab alio baptizatum, esse justificatum. Queritur 4. An sit fide divinâ credibile, hanc numero hominem esse consecratam. Queritur 5. An sit de fide Clementem IX. esse Vicarium Christi, & Pontificem Maximum. De hoc ultimo agemus consequenter. nunc breviter de prioribus.

De tertio & quarto exemplo, communis vera Theologorum sententia docet, non esse rejecta fide divinâ credibilia: quia non apparet contra rationem, quod Deus revelationes illas generaliter ordinaverit ad nos obligandos, ut hæc talia particulari credamus, præsertim cum eosdem hæc sacramenta sæpè vel ex malitia vel imperitia invalidè administrari. Neque refert, quod ista proponatur adoranda: nam rectè docet Augustinus, quod etiam si non credatur fide divinâ, esse consecratam, adhuc sit adoranda, non tamen conditionatè, sed etiam absolute, quia non sine sufficiente fundamento privandus cultus suo, & cultu debito. Sic etiam, inquit Augustinus, Pater est obligatus alere filios, quos debet presumere esse suos, licet posset quandoque sine imprudentia formidare, an sint sui.

156. Quod attinet ad primum & secundum exemplum, Auctores non conveniunt. Pius affirmant, quos sequitur Suarez, Hurtado, Lugo, Ripalda. Negant, Major, Okam, &

briel, Capreolus, Cajetanus, Thomista, cum S. Thoma, quos sequitur Molina & Ariaga. Ego de his exemplis idem dicendum existimo, quod de prioribus. Loquor autem semper de fide obligatoria. nolo enim disputare de fide obli- quam non obligemur, qualem admittit Ripalda. Ratio negandi est, quia Revelationes generales tunc solum videntur habere locum, & valere ad inducendam obligationem credendi particularia, quando motiva credibilitatis, per quae applican- da est revelatio generalis rebus particularibus, quando inquam, sunt ejusmodi, ut per se lo- quendo possent etiam alijs fidelibus applicari ad objectum tale particulare credendum: sic enim revelatio generalis de aliquo objecto in genere, fit etiam generalis de quovis objecto particula- ri: v.g. motiva credibilitatis quae habeo ad cre- dendum, me esse redemptum à Christo, etiam probant de Petro, Paulo &c. & ideo non tantum mihi de me, sed mihi etiam de Petro, Paulo pro- bant, & contra his de me. atqui motiva credi- bilitatis, quae mihi probant, infantem à me ba- ptizatum esse justificatum, & me carere gratia ob peccatum à me commissum, hoc ipso quia consi- stunt in experimental cognitione propria, non possunt alijs fidelibus applicari, & ideo non vi- detur Deus ad haec objecta credenda voluisse me in particulari graviter obligare: nemo enim in se agnoscit gravem obligationem credendi, quod Deus ipsi in particulari per talem experimenta- lem cognitionem loquatur, sicut agnosco, quod Deus mihi per motiva credibilitatis, ex quibus judico me descendere ab Adamo, velit signifi- care, me esse redemptum à Christo, & ad hoc cre- dendum me obligare: nempe quia haec obliga- tio conducit ad debitam reverentiam Christo ex- hibendam &c.

§. IV.

Utrum sit fide divinâ credibile, Clementem IX. esse verum Pontificem, & Concilium Tridentinum fuisse legitimum.

157. Non est sermo de Pontifice, de cujus ele- ctione, num legitima fuerit, potest pruden- ter formidari; sed est sermo de illo, de cujus le- gitima electione, & universalis acceptatione tam parum potest prudenter dubitari aut formidari, quam parum potest prudenter formidari ab homi- ne literato, utrum aliquando Romae existerit Cicero.

Prima sententia negat, id posse fide divinâ credi: idemque docet de Concilijs, non posse credi fide divinâ, ea fuisse legitima & legitime con- firmata, quae à tota Ecclesia pro talibus sine con- tradictione habentur, & quorum definitionibus nemo audent contradicere. Ita Turrecremata, primus Generalis Inquisitor in Hispania, Cajeta- nus, Canus, Cordubensis, & plures alij apud Ca- stro Palao.

Secunda sententia, meo judicio verissima, communique fidelium sensui consentanea, asser- mat. Ita, quantum scio, omnes impressi aucto- res Societatis.

Probari solet haec sententia primò, aucto- ritate Martini. V. qui in Bulla relata in Concilio Constantiensi, statuit, ut ab Haereticis, qui Eccle- siae Catholicae reconciliari volunt, primùm omnium exigatur, ut credant, Papam canonicè electum, qui pro tempore fuerit (nomine ejus expresse, v.g. Clementem IX.) esse successorem Petri, & habere supremam potestatem in Ecclesia Dei. In qua constitutione supponit Pontifex, esse objectum fidei divinâ, Clementem IX. hoc Anno quo haec scribo, 1668. sedentem, esse Suc- cessorem S. Petri.

158. Respondent aliqui, illam Constitu- tionem non exigere fidem absolutam, sed virtua- liter conditionatam, nempe, si talis Pontifex sit canonicè electus. Haec tamen responsio non videtur planè satisfacere. Si enim ab haereticis tantum exigebatur, ut in genere crederent Pa- pam esse Successorem Petri, ex hypothesi quod sit legitime electus, quid opus erat exigere, ut adderetur nomen singulare? hoc sanè videtur consultò additum, ad pracludendas fraudes & dolos, quibus alioquin intentio Pontificis eludi posset. Fingamus enim quod ille Pontifex ab haereticis reversis nominatus postmodum appro- basset aliquod Concilium, vel cum Concilio ali- quid definivisset, haeretici illi vi suae professionis facti non fuissent obligati credere absolute hujus- modi articulos, sed tantum conditionatè, nempe si concilium sit à Papa legitime electo confirma- tum. potuissent deinde facile excogitare modum impugnandi electionem, prout defacto plurimum Pontificum electiones quasi iniqtas, Simonia- cas &c. infestant. quibus omnibus inconvenien- tijs occurratur, si compellantur credere absolute, hunc numero Papam esse successorem Petri, sicut compellantur absolute credere, Vicariatum esse à Christo institutum.

159. Probari solet 2. Si non est de fide, Clementem IX. esse verum Pontificem (& sic de alijs praedecessoribus) poterimus formidare lici- tè, ne ejus definitiones fallant, ex defectu Assi- stentiae Spiritus S. quae tamen Petro ejusque suc- cessoribus, non utique fictis & apparentibus, sed veris & legitimis, promissa est, & sic cum totius Ecclesiae confusione & periculo discordia, pote- runt omnia Pontificum Decreta admittere formi- dinem; adeoque nec agnosceretur obligatio cre- dendum quae in Concilijs definita sunt, sicque tan- dem evertetur Fidei Regula & Judex Controver- siarum.

Respondent aliqui, assensum fidei divinâ, quem praebere debemus Pontificijs decretis, non requirere, ut fide divinâ credatur esse verus Pon- tifex, à quo illa decreta procedunt, quia etiam pseudopapa, habitus ab Ecclesia pro legitimo, est infallibilis, Deo nimirum in Bonum Ecclesiae sup- plente

plente defectum, ut docet Lessius lib. 2. de Just. c. 35. dub. 25. n. 146. & Tanner, ac proinde nullum periculum erit, ne Pontificum decreta in dubium vocentur.

Hæc tamen responsio sufficiens non est. Deberent adversarij adferre Testimonia Scripturæ, quibus promittatur Pseudopapæ illa infallibilis Assistentia Spiritûs Sancti. Quod si afferant illa, quibus jubemur audire Ecclesiam, & quibus promittitur Ecclesiæ, quod nunquam sit erratura, utpote Columna & firmamentum veritatis, & inde velint colligere, ad providentiam Dei spectare, ut etiam Pseudopapam & pseudoconcilium ita gubernet, ne inducant totam Ecclesiam in errorem, ego meliori jure dicam, & ex illis locis colligam, & quidem magis consentaneè verbis, ad providentiam Dei spectare, non permittere, ut Ecclesia tota erret circa Papam, recipiendo ut legitimam, qui ratione impedimenti occulti sit incapax, qualis esset, non Baptizatus. An non hæc providentia potius decet Deum, quam ut permittat aliquem à tota Ecclesia ut Christi Vicarium & Caput Ecclesiæ visibilem coli, qui quidem talis revera non sit, habeat tamen assistentiæ extraordinariæ privilegium? Quando enim Petro dictum est. *Supra hanc Petram edificabo Ecclesiam meam*: omnes Catholici fatentur, promissionem factam esse Petro & Successoribus ejus: Adversarij volunt, promissionem etiam se extendere ad Pseudosuccessorem: hoc, inquam, vim infert textui. primum quia successor putativus non est simpliciter & absolute successor, sicut homo pictus aut putativus, v.g. monstrum, non est simpliciter homo. Secundum, quia hoc ipso quod Christus promiserit, Ecclesiam suam fundandam esse supra Successores Petri, promissit etiam, se semper de successore provisorum: quis autem dicat, putativum successorem esse opus divinæ providentiæ?

Confirmatur exemplo simili. Si Deus promitteret Imperatori vel Regi perpetuitatem Imperij aut Regni his verbis: *Super te & tuos posteris fundabo Romanum Imperium* aut Regnum: quis auderet aut posset prudenter ambigere, quin Deus duo promitteret: primum, quod semper sint futuri veri posterij: secundum, quod ex illis vnus sit Imperio præfuturus? quis diceret, satisfacturum Deum promissioni, si fieri permitteret, ut per imposturam infans supponeretur ac si esset ex posteris Imperatoris, & deinde Imperio præficeretur? Pari modo, quando Deus Petro promissit, quod super ipsum & Successores ejus vellent fundare Ecclesiam suam, & assistere ne errent; profecto duo censendus est promississe: primum, quod non permitteret deesse in Ecclesia Successorem verum Petri, saltem pro eo tempore, quo est necessitas aliquid definiendi. Secundum: quod tali Successori velit assistere.

160. Probatur nunc Conclusio ex principiis supra positis & probatis. Illud est objectum fidei divinæ credibile, quod Deus intendit ut credatur in particulari, quando aliquid revelavit in

genere: atqui quando Deus revelavit in genere suam Ecclesiam esse gubernandam per definitiones & decreta à Petro & Successoribus ejus, tanquam Vicariis suis, intendit, ut crederetur in particulari, illud esse successorem Petri, qui tota Ecclesia pro tali fine contradictione recipiat, & qui non nisi per schisma repudiari possit, qualis est hodie Clemens IX. ergo vera est conclusio. Major superius declarata est. Minor probatur. Motivum & causa instituti in Ecclesia Vicariatum Christi, fuit, ut haberetur certa, externam & sensibilem Regulam, ac Judicium Controversiarum in rebus fidei: atqui hæc intentio frustraretur, si non crederetur in particulari esse legitimum Papam, qui ab omnibus agnosceretur habere potestatem definiendi & gubernandi Ecclesiam: impossibile enim est, ut ejus definitiones credere, nisi credamus eas esse propositas nomine Christi: atqui non essent propositæ nomine Christi, si is qui proponit non verus Vicarius Christi, non enim loqueretur nomine Christi, sed falsò putaretur loqui. Ergo etc.

Confirmatur. Quando Christus revelavit, se velle per suum Vicarium judicare Controversias Fidei, utique voluit eo modo hoc credi, quo modo potest nobis Vicarius esse Judex & Regulus, atqui non potest nobis Vicarius Christi esse Judex & Regulus, si consideretur solum in genere, & specie, & non in particulari: ergo voluit crediti in particulari aliquem certum Vicarium & Judicem, atqui non alium, quam illum, quem realem tota veneratur Ecclesia. Ergo etc.

161. Confirmatur iterum à simili. Quando Deus Ecclesiæ revelavit, quatuor Evangelia esse Scripturam Canonicam, tunc immediate & formaliter non revelavit, Evangelia impo-
quæ nos in manibus habemus, eo contextu quo impressa sunt, esse Verbum Dei, & carere omni additamento, aut detractone, vel corruptela notabili: hoc inquam Deus non revelavit formaliter & immediate, sed hoc deducitur tanquam Conclusio Theologica ex vna revelata, & extrinseca certitudine, hoc modo. Liber Evangeliorum traditus Ecclesiæ ab Apostolis, est Verbum Dei. Sed Liber Evangeliorum quem in manibus habemus, est sine corruptela notabili ille ipse liber qui traditus est Ecclesiæ ab Apostolis: ergo est Verbum Dei, seu Scriptura Canonica. Quæro nunc ex adversariis, an objectum hujus Conclusionis, non quidem ut deductum, sed ut acceptum, sit fide divinæ credibile? Non negandum alioquin nullus determinatus textus in totocum Evangelio (& eadem est ratio de alijs Scripturis Canonicis) esset fide divinæ credibilis: ergo est de credibilis quivis textus particularis, non per conditionem, si non sit corruptus: sed absolute: ergo Deus revelando in genere intendit fidem in particulari: nihil enim est de fide, quod Deus non intendit, ut crederetur. Quæro vicissim, unde adversarij colligant, Deum sic intendit: unde sanè ex nullo alio capite, quam quia Deus vo-

luit penes nos existere & assertuari Verbum Dei incorruptum ad nostram in fide instructionem : ad hoc autem non sufficeret credere præcisè, Evangeliorum librum esse Canonicum, si non sit corruptus : sed debet credi absolūtè : adeoque Deus voluit hoc ipsum credi, quod est : non esse corruptum. & sic certitudo illa moralis est complementum locutionis divinæ, & quā tale assumit certitudinem metaphysicam per denominationem extrinsecam à conjunctione cum revelatione generali.

Pari modo philosophandum est de Summo Pontifice, qui est constitutus Interpres Verbi Dei, nempe dicendum est, Deum revelasse quidem in genere, suam Ecclesiam gubernandam esse per suum Vicarium, qui sit Juxta Controversiarum fidei, voluisse tamen à nobis in particulari & absolute credi, illum esse suum Vicarium, qui pro tali sine contradictione agnoscat : adeoque hæc agnitio erit complementum illius revelationis præteritæ generalis, & quasi confusa.

§. V.

Solvuntur Objectiones.

162. Obijciunt primò & principaliter. Illud non est objectum fidei divinæ credibile, quod non est sufficienter revelatum. Sed Clementem IX. esse verum successorem Petri, non est sufficienter revelatum. Ergo &c. Minor probatur. Illud non est sufficienter revelatum, quod non connectitur cum revelatione generali, mediante certitudine tantā, quæ sufficiat, ut singulare sine ulla prudenti formidine judicari possit contineri sub Generali : sed ita se res habet in casu nostro : ergo &c. Minor probatur. Ad hoc ut Clementis IX. sit verus successor Petri, debet esse Baptizatus : sed hoc non habetur ex sufficienti moralitè evidentiā, prout de aliorum infantum Baptismo supra dictum est : quia posset de tali Baptismo prudenter formidari. Ergo &c. 2. Negando minorem, & paritatem inter certitudinem Baptismi Clementis IX. & aliorum infantum. Discrimen autem originaliter desumendum est ex eo, quod moralis certitudo, Clementem IX. esse Baptizatum, connectatur cum motivis credibilitatis, quod sit legitimus Papa. Itaque Baptismus Clementis IX. nobis aliter & certius innotebit, quam Baptismus alterius infantis : Nam hujus certitudo desumitur vnicè ex Testimonio hominum, & ex bonitate ac sufficiente doctrinā ministrī, & sæpè ex vnius solius hominis testimonio, quæ omnia admittunt prudentem formidinem, nec sunt digna creditu, quod Deus ea non permittere fallere. At verò Certitudo Baptismi Clementis Papæ innotebit per hoc, quod Deus revelaverit suum Vicarium esse Judicem infallibilem fidei, & ea quæ credenda proposuerit, esse credenda tanquam à Deo dicta : & quia hanc universalem revelationem voluit credi circa singularia, ut probavimus, ideo tenemur credere Vicarium Christi

in singulari tunc, quando habetur ea moralis certitudo, quā major requiri, & de via ordinaria haberi non potest ; hæc autem est, quando à tota Ecclesia (quam non est ullo modo probabile aut formidabile, posse Deum permittere errare circa caput suum visibile) pro Vicario agnoscitur : ergo quodcumque adest hæc certitudo moralis, illa sufficit ad firmiter credendum, quod revelatio illa Generalis se extendat ad talem numero hominem, & quod ad Dei providentiam pertineat, non permittere, ut nos hæc moralis certitudo fallat, estque complementum revelationis generalis hæc universalis acceptatio. Ergo à primo ad ultimum, tamen Baptismus Clementis spectati secundum suum esse privatum, non habet eam certitudinem moralem, ut sit objectum fidei directum, nihilominus postquam habemus moralem certitudinem sufficientem ad hoc, ut credamus hunc hominem esse verum Christi Vicarium, hoc ipso indirectè & implicite ac consecutivè habemus fundamentum sufficiens credendi, esse Baptizatum, quia Baptismus est jure divino requisitus.

Confirmatur à simili. Non est objectum fidei divinæ credibile, nec fundatum in sufficienti morali certitudine, quod hic numero homo sit verus Sacerdos : si tamen contingeret, prout contigit non semel, ut in elevatione hostiæ videremus Christum in specie humana, vel si videremus ex hostia à Judæis puncta sanguinem effluere, teneremur hoc miraculo credere, illam hostiam esse consecratam, & sic indirectè simul crederemus, illum hominem esse verum Sacerdotem, qui illam hostiam consecravit.

163. Obijciunt 2. Ex nostra Conclusionem sequitur, Schismaticos esse Hæreticos : consequens est contra sensum communem. Schismatici enim non dicuntur peccare contra fidem, sed solum contra charitatem, utpote scindentes unitatem inter fideles. Sequela probatur. Quia Schismatici dicuntur, qui licet in genere credant, Papam esse Vicarium Christi, negant tamen hunc hominem in particulari esse Papam legitime electum. atqui secundum nos hoc est objectum fidei, & omnis qui negat aliquod objectum fidei, est hæreticus. 2. Negando sequelam. Ad hæresin formalem enim duo requiruntur. primum, ut objectum fidei divinæ credibile sufficienter applicetur, ita ut cognoscatur obligatio credendi. Secundum, ut possit in foro externo probari dissensus, & sufficiens applicatio : utrumque apud Schismaticos plerumque deest. Nam imprimis propter auctoritatem contrariæ opinionis, & insufficientem penetrationem nostrorum fundamentorum, non applicatur illis objectum ita, ut nascatur obligatio credendi : unde licet objectum sit fidei divinæ credibile speculative loquendo, hoc est, quia à parte rei subsistat divina revelatio, attamen practice non est cuius intellectui proximè credibile. Secundò : etiam si illis applicaretur, & ideo dissentiendo peccarent contra fidem,

Y y

fidem, non propterea essent censendi inter hereticos; non possunt enim Schismatici convinci de sufficiente applicatione, propter probabilitatem contrariae sententiae. Ceterum, saepe Schisma est conjunctum cum Haeresi, quia saepe Schismatici ita negant hunc esse Papam, quia negant, penes Ecclesiam Romanam esse Vicariatum. Immo omnes Schismaticos pertinaces crediderim posse esse suspectos de Haeresi.

164. Objici posset 3. Si nostra sententia vera est, sequitur perperam & frustra introducta esse impedimenta Juris humani, ad irritandam electionem, etiam quando sunt occulta. v. g. si electio sit Simoniaci, vel non habens debitum numerum suffragiorum, nempe duas tertias &c. consequens est absurdum: ergo &c. Sequela probatur. Nam juxta nostram sententiam pertinet ad divinam providentiam, non permittere fieri electionem irritam cum tali impedimento. e contra illa leges supponunt posse fieri talem electionem, quam illa leges irritant. Quod si ergo haec leges possunt irritare electionem factam cum impedimento occulto, taliter electus erit tantum Pontifex apparens, etiam si postmodum à tota Ecclesia acceptetur, quia juxta regulam juris, quod ab initio vitiosum est, tractu temporis non convalescit.

Respondet rectè Card. Pallav. n. 141. illas leges nec habere, nec posse habere locum, nec intelligendas esse nisi de prima electione quam faciunt Cardinales, per quam electionem non redditur adhuc fide certum, quòd electus sit verus Pontifex. At verò, (inquit citatus Cardin.) licet illa electio ex occulto impedimento fuisset irrita, adhuc sequeretur alia electio, nullo jure positivo irritabilis, quam facit rota Ecclesia, acceptando illum hominem pro vero Pontifice. haec enim acceptatio licet moveatur ex errore precedente, non est tamen conditionata sed absoluta. Melius quippe est, Ecclesiam habere pro vero Pontifice aliquem, qui fuerit invalidè electus, quam ignoranter carere vero Pontifice, & eum pro tali venerari, qui reipsa non sit.

165. Dicendum proinde est, in casu quo electores ordinarii elegerint aliquem habentem impedimentum irritans juris humani, penes totam Ecclesiam esse potestatem providendi sibi de capite legitimo, supplendo omnes Juris defectus, ne maneat acephala: censetur autem eligere eum quem acceptat. Hanc potestatem eligendi quasi secundò per acceptionem, supplendo omnes juris defectus, esse penes Ecclesiam, convincitur imprimis argumentis allatis pro Conclusionem. Deinde declaratur dupliciter. Primò à paritate. Si enim ob incommodum simile, nempe, ne Dominia rerum essent incerta, jure civili, immò in quibusdam casibus etiam jure gentium, & naturali, introductus est modus acquirendi per Vsfucationem seu Praescriptionem, cuius beneficio, dependenter ab errore, fit alicujus

rei Dominus ille, qui antea non erat Dominus, multò magis expedit, non esse in incerto auctoritatem divini Vicarij: atque adeo de jure divino & naturali est, ut, quicumque bona fide acceptatur ab Ecclesia pro tali, evadat talis, etiam prius non fuisset. Secundò, id declaratur exemplo & ratione quae affertur in lege *Barbarus* de Officio Praetorum. ubi habetur casus, quod servus fugitivus fuerit electus Praetor, cum tamen talis dignitatis ratione servitutis incapax esset: quare dubitatum est, an ejus acta valerent. Respondit Vlpianus contra Pomponium in haec verba, (quae deinde vim legis acceperunt) *si verum puto, nihil eorum reprobare: hoc enim humanius est: cum etiam potuerit populus Romanus decernere hanc potestatem. sed etsi scivisset servum esse liberum effecisset. Quod Ius multo magis in Imperatore (nos dicimus in Pontifice Maximo) servandum est.*

Dices. Ecclesia Acephala non potest esse stare in Constitutionibus praeteritis Pontificum. Hanc non esse dispensationem, quia nulla constitutio inductiva impedimentorum extinguitur aut extendi potest ad talem casum, quo tale impedimentum non prodesset, sed obesset, item esset in causa, ut haberetur pro vero Vicario, tantum esset existimatus, & per consequens, nec acta valerent, nec definitiones tenerent. Et autem contra essentiam legis, esse per se accipiam.

166. Notatu dignum est, quod hic tunc Esparza, quòd tunc primum incipiat esse deus, hunc numero hominem pro tempore electum, esse verum ac legitimum Pontificem, quando vota aut serè tota multitudo fidelium consensu uniformiter assentiri legitimitati electionis, ut jam tot ac tales assensere, ut prudenter dubitari non possit, quin reliqui in eandem sententiam ituri sint, inspectis circumstantiis quae in hoc proximo electioni innotescunt. Haec doctrina verissima est, & faver sententiae communi, assensu, ad actum fidei divinae & supernae non requiri, ut motiva credibilitatis quibus innititur, contineant aliquid inattingibile ad actum naturali. Nam cum ista acceptatio seu consensus fidelium fiat successivè, per partes equata omnino rationis, & possit assensus omnium fidelium totius Italiae vel Hispaniae attingi actu naturali, est planè irrationabile dicere, quòd deinde accedente consensu Galliae, Germaniae, Poloniae, & sic paulatim deinceps reliquorum regnorum, superaddatur aliquid inattingibile per actum naturalem, & tamen motivum adaequatum creditulitatis consistit in aggregato ex istis consensibus, etiam in sententia eorum, qui in rusticis parochiis aliquod discerniculum velut Cynosuram ad quam examinetur locutio parochi. Ergo falsum est fundamentum horum AA. quòd motiva creditulitatis non possint attingi actu naturali. de quo pluribus infra.

Uterius ex eadem doctrina colligo, ad motiva credibilitatis sufficere, quod prudenter dubitari non possit, ea esse connexa cum divina revelatione, nec opus esse, ut judicentur per nullam potentiam Dei posse poni, quin habeant talem potentiam Dei posse poni, quin habeant talem connexionem, sed esse metaphysicam necessitatem hujus connexionis, prout iidem AA. supponunt. Probatur. Nam hoc quod est: *Non posse prudenter dubitari, quin etiam reliqui sint consentiri*: non infert metaphysicam necessitatem futuri hujusmodi consensus, & bene posset stare cum hoc, quod alij deinde contradicerent electioni. Declaratur in exemplo. Defacto pro Immaculata Conceptione Beatissimæ Virginis, tantus exstat fidelium sensus & consensus, ut prudenter dubitari non possit, tandem aliquando fore ut tota Ecclesia consentiat: (vel si hoc negas, idem negabo tibi in casu electionis) & tamen hinc non nascitur obligatio judicandi, quod consensus defacto existens habeat metaphysicam connexionem

cum revelatione Dei, aut consensu futuro totius Ecclesie, cum necdum sit obligatio fidei circa hoc privilegium B. Virginis. sicut ergo hic tam amplius fidelium consensus potest attingi actu naturali, poterit etiam attingi consensus in electum Pontificem, quoad eam amplitudinem quam sufficere ad actum fidei docuit P. Esparza. Vno verbo. P. Esparza dum excludit solam dubitationem prudentem, tacite fatetur, quod illa motiva credibilitatis admittant formidinem imprudentem: ergo jam debet fateri, non esse talia, quæ fundent actum fidei, impossibilem cum omni etiam imprudente formidine; quia non fundant judicium dicens: *dignum est credere, quod tantus consensus non possit per ullam potentiam existere, quin post se trahat consensum totius Ecclesie*. quod tamen judicium exclusivum omnis formidinis requirunt aliqui, ad omnem actum fidei, sed male, ut ex sequenti capite constabit.

CAPUT II.

DE CREDIBILITATE MYSTERIORUM FIDEI.

CONTROVERSIA I.

Utrum vera Religio habeat pro se motiva evidentia Credibilitatis, sive absolute, sive comparate spectetur.

167. **Q**uando quaritur, utrum Religio nostra Catholica (quod nomen contra omnes hæreses semper obtinuit) digna sit, cui firmissimè, & exclusivè omni formidine, assentiamur, & adhæreamus, potest ea dupliciter considerari, nempe comparative ad alias Sectas, & Absolutè. Comparative consideratur, quando instituitur comparatio cum alijs Sectis, Gentilismo, seu Paganismo, Judaismo, & Hæresibus: & quaritur an mereatur omnibus alijs præferri, & omnino sit præferenda, ita ut omnes aliæ reddantur prudenter incredibiles. Absolutè verò consideratur, quando simpliciter quaritur, utrum mereatur assensum firmissimum, præscindendo an dentur aliæ Sectæ, necne.

168. Dicendum est, Religionem veram, & omnia quæ in ea credenda proponuntur, habere pro se talia motiva & argumenta, ut ijs rectè penetratis, evidens sit, non solum eam esse dignam quæ alijs omnibus Sectis existentibus præferatur, sed etiam quæ simpliciter & absolutè firmissimè credatur, esse vera Religio, à Deo instituta ut in ea colatur, nec posse talia motiva con-

venire ulli falsæ Sectæ, etiam per divinam potentiam. Ita cum S. Thoma omnes Theologi contra Capreolum.

Probatur primò ex S. Scriptura Psal. 92. *Testimonia tua credibilia facta sunt nimis*. Vnde subsumo: atqui non essent nimis credibilia, si tantum essent probabiliter & opinativè credibilia, possent enim prudenter desiderari majora discernicula & signa, quæ redderent Testimonia Dei evidenter credibilia.

169. Probatur 2. Auctoritate SS. Patrum, qui semper hoc pro indubitato supposuerunt. S. Augustinus de Utilitate credendi c. 17. *Nolle illi primitias dare, vel summe impietatis, vel precipitis ignorantia est*. Richardus de S. Victore lib. 1. de Trin. c. 22. ait, *genus esse dementiae, in ijs vel aliquantulum dubitare: subintellige deliberatè*. Optima probatio est, motivorum credibilitatis exhibitio, quod Contr. sequente præstabitur. Contra hanc verissimam doctrinam objici possunt sophismata, quæ discipulorum ingenia fatigant.

170. Objicitur ergo primò. Si illis, qui hujusmodi motiva credibilitatis penetrant, est evidens, mysteria fidei esse credibilia, erit iisdem etiam

Y y 2.